

Teaterhögskolans fyror byter könsroller

Ombytta könsroller, män i kvinnoroller, kvinnor som män samt performanceuppträdanden där kvinnliga studerande beskriver dagens och framtidens scenkonstnärinna är två projekt som fjärde årskursen vid Teaterhögskolans svenska institution just nu håller på med.

De båda studiegrupperna som verkar inom ramen för Teaterhögskolans Nordiska Magisterår, där det också ingår teaterstuderande från Island, Sverige och Norge, håller nu på att avsluta repetitionerna av sina respektive uppsättningar.

I morgon, torsdagen den 25 januari och några dagar framåt visas den första uppvisningen av studieperioden som fått namnet *X och Y* där kvinnorna under ledning av Diane Torr studerar mansroller och männen, ledna av Etienne Glaser övat in kvinnoroller.

Och mellan den 5 och 8 februari framförs performance *men jag hittade andra platser att svimma på* där alltså teaterhögskolans kvinnliga skådespelare uppträder.

Etienne Glaser, regissör och skådespelare, tidigare verksam vid Unga Klara, en fristående del av Stockholms Stadsteater har bland annat satt upp *Oidipos*, *Stormen*, *Hamlet* och tillsammans med Unga Klaras konstnärliga ledare Suzanne Osten gjort flera filmer.

Under hösten 2000 turnerade Riksteatern i Sverige med Glasers *Rannsakingen* och år 1998 regisserade han Mozarts *Trollflöjten* för Nationaloperan i Helsingfors.

Diane Torr är en mångsidigt verksam konstnär, författare och regissör som bland annat hållit på med Drag King workshops i New York och medverkat med talrika performance och andra teateruppsättningar på festivaler och scener runt om i Europa och USA.

Etienne Glaser har jobbat tre veckor med sina manliga skådespelare som försökt leva sig in i hur det är att vara kvinna, att spela kvinnor. Dels har man närmast sig detta uppdrag teoretiskt utgående från olika forskares syn på kvinnan och det patriarkaliska tänkandet. Dels har man sysslat med praktiskt arbete, däribland shoppat typiska kvinnoprylar, tamponger, bindor, besökt så kallat ty-

Kvinnan i dag och i morgon. "Men jag hittade andra platser att svimma på", heter det performanceprojekt som Teaterhögskolans kvinnliga elever framför utgående från det symbolladdade bröllopet som kvinnan fyller med höga framtidsväntningar.

Etienne Glaser

så kallat kvinnligt kroppspråk, kvinnoröster, känslor, tankar.

Utgångspunkten för detta projekt har varit tesen om att söka personen, människan bakom kvinnan.

Spännande

Pekka Strang, som är med i *X och Y*, har tyckt att det varit spännande att gå in i det "kvinnliga", att utforska skillnaderna mellan det manliga och kvinnliga, att fysiskt och psykiskt försöka hitta ett annat sätt att vara.

Också Diane Torr är inne på identitetsproblematiken då det gäller det manliga och kvinnliga, vad som är biologiskt be-

tingat, vad som är typiskt manligt, typiskt kvinnligt, det intressanta i att undersöka olika idéer kring könsöverskridningar, de olika koderna inom konsttänkandet och beteendemönstret som finns inom skilda kulturer t.ex. i Nigeria, Lagos jämfört med New York och Finland.

– Med mina performanceföreställningar vill jag försöka ta fram hur det manliga beteendet ser ut jämfört med det kvinnliga, vad är det som män gör i vissa kulturer, vad är typiskt för kvinnor, och hur män och kvinnor gör olika saker.

– Min kvinnogrupp på Teaterhögskolan besökte nyss

bland annat några porr- och stripteaseklubbar här i Helsingfors för att helt enkelt se och lära av det slags action som där försiggår. Det är ju i högsta grad ett drama som äger rum på dessa klubbar, porrklubben är liksom en dramavärld där olika slags koder uppstår.

– I inlärningsprocessen ingår också att kvinnor: skall lära sig den manliga gestiken. Det finns ett alldeles speciellt manligt sätt eller beteendemönster att sitta vid en bårdisk, hålla i ett ölstop, lyfta det till munnen och hålla i sig vätskan. Och det finns mycket av ett slags nedärvd överlägsenhet ända från Adams tid i de manliga attity-

derna och i det psykologiska mönstret hos män. Hur uppträder män i farans stund, hur erfar männen vrede? Hur gestalta, visualisera, kommunicera detta manliga beteende som kvinna? Det gäller att söka fram strategier för att uttrycka detta.

Djup insikt sökes

I och för sig är det inget nytt i att män uppträder som kvinnor. Det gjorde de på Shakespeares tid, i antikens skådespel, i Kina, inom Kabukiteatern i Japan.

Men det nya och kreativa med Teaterhögskolans projekt är strävan att även som skådespelare nå en djupare

insikt i det andra könets varande.

Diane Torr uppfattar sin metod som en utveckling av den psykologiska metoden som var gällande inom stanislavskiteatern. Hon tycker det är intressant att låta sina kvinnliga elever lära sig uttrycka så kallat typiska manliga aggressioner.

– Det är verkligen en utmaning för kvinnor, i synnerhet för dem som är väldigt feminina, att försöka spela ut ett aggressivt manligt beteende. Och hela detta koncept, med utbytt könsroller, fungerar också som en utmaning för åskådarna, skapar ett visst slag av spännande förvirring, öppnar nya tolkningsmöjligheter.

Bröllopet som gräddbakelse

Kvinnan i dag och i morgon, en definition av morgondagens scenkonstnärinna är utgångspunkten för den arbetsgrupp enbart bestående av kvinnor som jobbat med texter i performanceform vilka uttrycker kvinnoliv. Det har varit fråga om ett grupparbete utan regissör där de studerande fått forska i sina egna jag, kvinnors liv, fundera över vem man spelar för, varför vilka slags texter framförs.

Det här berättar **Kristina Alstam**, själv en del av detta kvinnokollektiv som arbetat med performanceprojektet.

– Eftersom vi inte arbetat med någon regissör har vi ställt inför ett flertal intressanta situationer, frågat oss vad konstnärligt ansvar egentligen är, hur vi som grupp tagit ansvar för det vi berättar och samtidigt också tvingats sköta om allting själva.

– Vår performanceföreställning *men jag hittade andra platser att svimma på* vill utgående från ett bröllop, bröllopet som en romantisk gräddbakelse, en brud väntan på en man som kanske aldrig kommer. Eftersom bröllopet är en traditionell bild av ett kvinnoliv och drömmen om förväntningar på ett kvinnoliv fungerar den också som metafor för teatern, blir en klimax.

Enligt Alstam har arbetsgruppen gått in i en process som kan styras åt olika håll och i performanceen vill man både skapa en identifikationsituation, visa upp en schablonbild på en kvinna och bryta tryggheten som finns i denna schablon.

TEXT: ELISABETH NORDGREN
FOTO: LEIF WECKSTRÖM